

Slovenski Faust.

Spisal S. Rutar.

Razvoj pravljic, pripovedij in narodnih pesnij je pri vseh arijskih ljudstvih jednak in njih jedro podobno si je pri vseh teh narodih. Kar je splošno človeško, to se povsodi ponavlja, le lokalna prevlaka se izpreminja. Zato lahko trdimo, da so pravljice, pripovedi in pesni skupen umotvor vsega človeštva, v katerem se izgubljajo narodne in plemenske posebnosti človeškega duha (E. Tylor, Anfänge der Cultur). Zaradi tega imamo toliko analogij v slovanskem, romanskem in germanskem tradicijskem slovstvu; zaradi tega se nahaja toliko mednarodnih ali vzajemnih pesniških snovij. Napačno bi bilo misliti, da so se te narodne snovi razširile od jednega naroda k drugemu; nasprotno, one dokazujejo, da si je bilo prvotno mišljenje vseh Arijev podobno, in da so torej oni med seboj sorodna ljudstva.

Tako je n. pr. Grimm dokazal, da se pravljica o Polyphemu ne nahaja samo pri Grkih, nego tudi pri Slovanih, Romanih in Germanih, da celo pri Fincih, Tatarih, Arabih (Die Polyphemsage, Berlin 1857). — Tako imajo tudi Srbe in Hrvatje svojega Odiseja v osebi Stojana Jankovića, „vojvode Morlakov“, ki se je l. 1683. do 1699. za Benečane neprenehoma bojeval s Turki. Iz sinjske okolice in Like podil se je globoko v Turčijo in strašil dednega neprijatelja krščanstvu. Njegov značaj v srbskih narodnih pesnih podoben je popolnem Odisejevemu, zlasti glede hrabrosti, moči in zvitosti. Kakor Heraklej kidal je tudi Janković vse leto gnoj Turčinu iz hlevov. (Vidaković, Die freiwillige Theilnahme der Serben und Kroaten an den vier letzten österreichisch-türkischen Kriegen, Wien 1854.)

Ali da preidem na Slovence, moram omeniti, da imamo tudi mi pripovedij in pravljic popolnem sličnih enakemu blagu drugih narodov. V legendi o sv. Andreji (Slov. Glasnik IV. 73) se pripoveda, da se je moral ta za storjen greh sežgati na grimadi, da je pa njegovo osrčje celo ostalo. Slučajno pokusi od tega mlada deklica in v hipu zanese novega Andreja. Tako se bode po Zoroastrovem nauku čista

devica, hči pobožnih puščavnikov, kopala v svetem jezeru „Kancu“ in od semena Zoroastrovega, ležečega v jezeru, spočela iranske odrešenike Ošederbama, Ošedermaha in Sosioša.

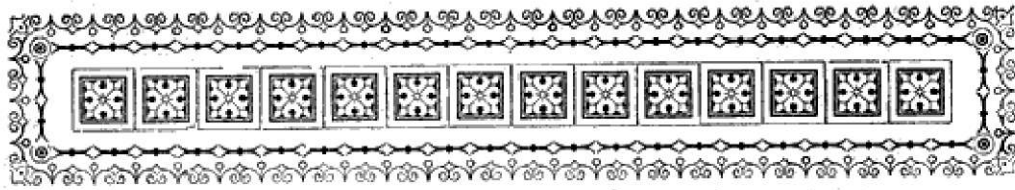
V Novicah (1862, list 22) nahaja se legenda o sv. Matiji, ki je mnogo podobna grški pripovedi o Ojdipu. Sv. Matiji so bile rojenice narekle, da bode očeta in mater ubil. Da bi se to ne zgodilo, gre daleč na tuje, kjer zelo obogati in se z neko grofico oženi. Ko gre jedenkrat na lov, prideta ga roditelja obiskat in ker sta bila utrujena, spravi jih grofica v svojo zakonsko posteljo. Na lovu zve Matija, „da pri njegovi ženi drugi ležé.“ Vrne se razkačen domov in ko najde v zakonski postelji dva ležati, odseka jima glave, ne da bi se bil poprej prepričal, kdo sta.

Tudi snov Fausta je Slovincem znana. Na Tolminskem (zlasti v Drežnici) se pripoveduje, da je nekdanj študent iz Trente pod Triglavom v Vidmu v šolo hodil. Kakor navadno delajo kmeti starši, tako so tudi Trentarji nosili svojemu sinu kruh in živež od doma v Videm. Ali po zimi padlo je v Trenti toliko snega, da so bile vse hiše zakidane in da ni mogel nihče od doma. Trentarski študent je v Vidmu neizrečeno stradal in v največji sili zapisal se je hudiču, da mu je ta denarja prinesel. Ker pa je bilo to za dušo zelo nevarno, obrne se trentarski študent do sv. Šembilje (Sibilla) in jo vpraša za svet, kaj mu je storiti. Ta ga je naučila, kako naj se hudiča odkriža, in podeli mu celo dar prerokovanja. Študent stori po nasvetu in hudič mu ni mogel nič več škodovati. Vender zaradi svojega greha ni smel duhoven postati in maše brati.

Od Šembilje dobljeni dar je trentarski študent tudi rabil in prerokoval, da pridejo jedenkrat od solnčnega zahoda divji vojaki s kozlovo brado in da bodo vso soško dolino tako oplenili in opustošili, da ne bode moči najti kravjega repa od Predela do Gorice. Vse može odpeljejo ti vojaki s seboj, tako da jih na Tolminskem samo toliko ostane, da se lahko vsi skupaj v senci jednega oreha zberó. Žene bodo tako želele mož, da bodo od gore do gore letale, ker se jim bode zdelo, da tam moška suknja leži. Ali kadar pridejo na omenjeno mesto, ne najdejo družega nego „trhlén štor.“

To prerokovanje nanašalo se je bajè na Francoze, ki so v letih 1797, 1805 in 1809—1813 tudi na Tolminskem gospodarili.

Slovenski glasnik.

Latinsko-slovenski slovník za tretji in četrti gimnazijski razred; izdelan po latinsko-nemškem J. A. Rožeka. Tiskala in založila Ig. v. Kleinmayr et Fed. Bamberg. V Ljubljani 1882. 8, 446 str. Cena 2 for. 70 kr.

To je naslov baš izišlemu slovníku, ki bode služil naši mladini pri tolmačenju onih latinskih spisov, ki se navadno prebirajo v tretjem in četrtem gimnazijskem razredu. Ti so namreč: 1) vsi životopisi Cornelija Nepota; 2) C. Julija Caesarja *Comentarii de bello Gallico*; 3) Em. Hoffmanna *Historia antiqua*, in 4) J. A. Rožka *Chresthomathija* iz latinskih pesnikov. Spisali so ga po J. A. Rožka latinsko-nemškem slovníku ljubljanske gimnazije profesorji: Val. Kermavner (črke A, B, E), Maks Pleteršnik (C, D, M), Matej Vodušek (F—L), Fran Wiesthaler (N—Q) in Miroslav Žakelj (R—Z.)

To delo se ne more imenovati prevod v strogem pomenu besede. Kajti slovník se ne dado prevajati, kakor druge knjige. Pomen besedi se da često le tedaj določiti, če imaš celi latinski stavek pred seboj. Treba je tedaj često ozirati se na klasike same. Tudi je treba često posvetovati se z velikimi in specialnimi slovníki. Uporabljali so v ta namen naši vrli profesorji razven večjih slovníkov specialni Crusijev slovar k Caesarju, specialni Eichertov k Corneliju Nepotu in Justinu; primerjali so tudi latinsko-hrvatski rječnik (v Zagrebu, 1881.) Razven tega je slovenski slovník nekoliko obširnejši nego nemški, ker se je vzprejelo besedje nove, mnogo izpremenjene izdave Em. Hoffmanna *Historia antiqua*, ki je stoprav za poslednjim natisom lat.-nemškega Rožkovega slovníka na svetlo prišla. — Slovenski narod je zelo hvaležen gospodom pisateljem, da so v tako kratkem času priredili prepotrebno šolsko knjigo, kajti le tako je bilo možno, da se je že v tekočem šolskem letu uvedel slovenski poučni jezik v tretji razred naših gimnazij. Naši mladini čestitamo k boljši bodočnosti in jej želimo najboljšega vspaha. Knjigo pa najtopleje priporočamo vsemu slovenskemu razumnstvu. Papir je dober, tisek zelo lep in razločen; knjiga dela vso čast gosp. tiskarju.

A. K.

Vadbe v skladnji latinski. Prvi del za tretji gimnazijski razred. Sestavil prof. V. Kermavner. Tiskala in založila Ign. v. Kleinmayr et Fed. Bamberg. V Ljubljani 1882, 8. 133 strani. Cena 70 kr.

Tako slove najnovejša šolska knjiga, katero je spisal naš marljivi in temeljiti pisatelj g. prof. Val. Kermavner. Namenjena je učencem tretjega gimnazijskega razreda, da si utrde znanje v latinskem sklonovju. Ta knjiga je po neki novi, doslej v enakih knjigah nenavadni metodi uravnana. Za vsako važnejše pravilo sklonovja zbrani so vzgledi v dveh skupinah: v prvi, kolikor možno,